

Kommunuppföljning 2016

Sammanställning av resultat på nationell nivå från årlig undersökning av kommuners arbete med tillgänglighet och delaktighet

Innehåll

Inledning	2
Övergripande resultat	3
Arbetsmarknad	6
Fysisk tillgänglighet	10
Idrott	14
Kultur	17
Utbildning	21
Transport	24
Tabellbilaga	27

Inledning

Myndigheten för delaktighet genomför årligen en uppföljning av hur kommuner och kollektivtrafikmyndigheter arbetar med delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Kommunuppföljningen görs på uppdrag av regeringen och är en viktig del i uppföljningen av funktionshinderspolitiken. Sveriges kommuner har ett ansvar att utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning arbeta för ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Denna PM ger en deskriptiv och aggregerad bild av hur kommunerna och kollektivtrafikmyndigheterna arbetar med delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Inledningsvis görs en sammanfattande beskrivning och därefter redovisas de områden som enkäterna behandlar (arbetsmarknad, fysisk tillgänglighet, idrott, kultur, utbildning och transport). Det är huvudsakligen resultaten från kommunuppföljningen 2016 som redovisas, men det görs även jämförelser med 2015 års kommunuppföljning.

Frågorna i kommunuppföljningen har utvecklats med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt. I detta arbete har FN:s Högkommissarie för mänskliga rättigheters (OHCHR) indikatorstruktur för uppföljning av mänskliga rättigheter på nationell nivå, använts. Strukturen baseras på de tre nivåerna struktur, process, och resultat.

I uppföljningen har samtliga Sveriges kommuner fått möjlighet att svara på fem enkäter som handlar om arbetsmarknad, fysisk tillgänglighet, idrott, kultur och utbildning. Landets kollektivtrafikmyndigheter har fått svara på en enkät om transport. Enkätsvaren har räknats om till poäng. Det totala antalet poäng inom respektive uppföljningsområde grundar sig på hur kommunerna och kollektivtrafikmyndigheterna har svarat i respektive enkät. Maxpoäng visar att kommunen eller kollektivtrafikmyndigheten i hög utsträckning arbetar med delaktighet och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.¹

Det är frivilligt för kommunerna och kollektivtrafikmyndigheterna att delta i uppföljningen och 69–80 procent av kommunerna valde att svara på enkäterna 2016. Flest kommuner (80 procent) svarade på enkäterna om idrott och kultur.² Eftersom

¹ Läs mer om undersökningens genomförande, poängsättningen med mera på www.mfd.se/kommunuppfoljning/. Där finns även resultat på kommunnivå och möjlighet att göra kommunjämförelser.

² Se tabell 19.

alla kommuner inte har deltagit bör tolkningar på nationell nivå göras med viss försiktighet.

Övergripande resultat

Resultaten från kommunuppföljningen 2016 visar att Sveriges kommuner och kollektivtrafikmyndigheter arbetar med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ungefär lika stor utsträckning som året innan.

För varje kommun/kollektivtrafikmyndighet har enkätsvaren räknats om till ett sammanlagt antal poäng inom respektive område. Om en kommun till exempel får 15 poäng inom arbetsmarknadsområdet, där maxpoängen är 45, så är kommunens andel av maxpoäng 33 procent. Tabell 1 visar den genomsnittliga andelen av maxpoängen bland svarande kommuner/kollektivtrafikmyndigheter.

Inom områdena arbetsmarknad, idrott, kultur, fysisk tillgänglighet och transport har kommunernas/kollektivtrafikmyndigheternas genomsnittliga andel av maxpoängen ökat med några procentenheter jämfört med 2015. Inom utbildningsområdet har det inte skett någon förändring. Resultaten skiljer sig dock åt mellan olika områden och mellan olika indikatorer.

Tabell 1. Genomsnittlig andel (%) av maxpoängen bland svarande kommuner/kollektivtrafikmyndigheter, 2015 och 2016

Enkät	Genomsnittlig andel av maxpoängen 2015	Genomsnittlig andel av maxpoängen 2016
Arbetsmarknad	32	35
Fysisk tillgänglighet	45	47
Idrott	33	36
Kultur	34	35
Utbildning	50	50
Transport	52	58

Betydande skillnader inom kommunerna

Kommunerna har kommit olika långt i arbetet för ökad tillgänglighet och delaktighet. Resultaten skiljer sig åt mellan kommuner, men de varierar även inom kommunerna.

Myndigheten för delaktighet

Det betyder att i en kommun kan ett verksamhetsområde ha betydligt högre resultat än ett annat verksamhetsområde. Detta indikerar att funktionshindersfrågorna ofta är isolerade inom olika delar av kommunerna och att många kommuner skulle kunna ta ett mer samlat grepp kring detta arbete.

I kommunuppföljningen finns några frågor som är likadant ställda i samtliga områdesenkäter. Dessa frågor kan användas för att jämföra hur långt kommunerna har kommit i olika delar av sin verksamhet. Frågor om användningen av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, samråd med funktionshindersorganisationer samt om det finns mätbara mål förekommer i samtliga sex områdesenkäter (arbetsmarknad, fysisk tillgänglighet, idrott, kultur, utbildning och transport).

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning används ungefär lika mycket inom de områden som följs upp (se tabell 2). När det gäller samråd med funktionshindersorganisationer så skiljer det sig betydligt mer mellan områdena. Samråd är vanligast inom områdena fysisk tillgänglighet, idrott och kultur, men betydligt mer ovanligt inom arbetsmarknadsområdet. Att ha mätbara mål för arbetet med ökad tillgänglighet och delaktighet, varierar också mellan verksamheterna. Vanligast är det inom arbetsmarknadsområdet och ovanligast inom idrottsområdet.

Tabell 2. Andel (%) kommuner som använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, fattar beslut baserat på samråd med funktionshindersorganisationer och har mätbara mål för ökad tillgänglighet och delaktighet 2016.

Enkät	Använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning på något sätt	Fattar ibland eller oftast beslut baserat på samråd med funktionshindersorganisationer	Har mätbara mål för arbetet med ökad tillgänglighet och delaktighet
Arbetsmarknad	63	14	63
Fysisk tillgänglighet	67	59	45
Idrott	70	59	21
Kultur	72	55	29
Utbildning	74	36	31

Kommunernas förutsättningar påverkar resultaten

Alla Sveriges kommuner har ansvar att utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, arbeta för ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Kommunernas förutsättningar ser emellertid olika ut, vilket påverkar hur långt de har kommit. Demografiska förhållanden, folkmängd och geografiskt läge är faktorer som skiljer sig åt mellan kommuner.

Det finns tydliga resultatskillnader mellan de olika kommungrupperna.³ I kommunuppföljningen 2016 har kommungruppen *Storstäder* betydligt högre resultat jämfört med övriga kommungrupper. Kommungruppen *Storstäder* har högst resultat i samtliga områden som har följts upp på kommunnivå. Andra kommungrupper med

³ Kommungruppsindelningen är gjord av Sveriges kommuner och landsting (SKL). För mer information, se www.skl.se

högt resultat är *Större städer, Kommuner i glesbefolkad region och Förortskommuner till storstäder*.⁴

Mål och struktur är en framgångsfaktor

Utifrån kommunernas enkätsvar skapas indikatorer som belyser kommunernas arbete på strukturell nivå, process- och resultatnivå. *Strukturella indikatorer* kan till exempel vara att kommunen har mätbara mål, aktuella handlingsplaner och styrdokument. *Processnivån* handlar om vad kommunen gör för att förbättra tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, som till exempel inventeringar, kompetenshöjande insatser eller samråd. *Resultatnivån* visar utfallet av de ansträngningar som gjorts av kommunen, till exempel om kommunhuset är tillgängligt för alla.

Resultaten i kommunuppföljningen visar att det finns tydliga samband mellan de olika nivåerna. Det visar sig att kommuner som presterar bra på den strukturella nivån också presterar bra på process- och resultatnivåerna. De kommuner som presterar bra på processnivån presterar också bra på resultatnivån.

Arbetsmarknad

Arbete eller meningsfull sysselsättning är en viktig faktor för att kunna vara delaktig i samhället. Som arbetsgivare har kommunerna ett särskilt ansvar för att öka delaktigheten och tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Sammantaget visar resultaten att det nästan inte har skett någon förändring när det gäller kommunernas arbete med tillgänglighet och delaktighet som arbetsgivare på arbetsmarknaden. År 2016 var genomsnittet för de medverkande kommunerna 16 poäng av totalt 45 poäng. Det är en ökning med 1 poäng jämfört med 2015.

Många av Sveriges kommuner har således arbete kvar för att förbättra tillgängligheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Var fjärde kommun kommer inte över 10 poäng.

Arbetsmarknad – organisation/styrning och styrmedel

Ungefär sex av tio kommuner använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten inom arbetsmarknadsområdet. Vanligast är att den finns med i de politiskt antagna

⁴ Se även tabell 18.

styrdokumenten. Det är inte lika vanligt att den används i förvaltningarnas verksamhetsplaner, i formulerade mål eller inom kompetensutveckling.

Drygt sex av tio kommuner har mätbara mål för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet, men oftast är de inkluderade i kommunens övergripande mål för arbetsmarknaden. Inte lika ofta handlar det om konkreta mål, såsom till exempel att öka andelen personer med funktionsnedsättning anställda i kommunen eller att påverka privata arbetsgivare att anställa personer med funktionsnedsättning.

Tabell 3. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom arbetsmarknadsområdet, 2015 och 2016.

Indikator	2015	2016
Använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor	54	59
Har mål för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor	58	63
Kommunens arbetsmiljöpolicy inkluderar tillgänglighet för anställda med funktionsnedsättning	63	63
Ställer krav i upphandlingar för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor	20	25

Arbetsmarknad – främjande åtgärder, tillgänglig fysisk miljö och verksamheter samt inflytande

Varannan kommun har tagit beslut på central nivå för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att bli anställda i kommunen. Här ser vi en positiv utveckling jämfört med 2015. Fyra av tio kommuner säkerställer tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning vid anställningsintervjuer till kommunens verksamheter. Nästan alla kommuner använder digitala ansökningsformulär vid rekryteringsprocessen, men endast hälften av dem har helt eller delvis säkerställt att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Under det senaste året har två av tre kommuner genomfört riktade projekt för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma in på den ordinarie

Myndigheten för delaktighet

arbetsmarknaden. Kommunerna samverkar också regelbundet med externa aktörer för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor. Samverkan sker framförallt med aktörer som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och samordningsförbund.

Var tredje kommun genomför kompetenshöjande insatser för politiker och privata arbetsgivare för att öka kunskapen om hur möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor kan förbättras. Något fler gör det för chefer och anställda inom personalavdelningen, men oftast inte regelbundet.

Tabell 4. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom arbetsmarknadsområdet, 2015 och 2016.

Indikator	2015	2016
Har tagit beslut på central nivå för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att bli anställda i kommunen	43	57
Genomför riktade projekt för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden	66	65
Prioriterar unga personer med funktionsnedsättning vid fördelning av sommarjobb	52	52
Arbetar för att fler personer med funktionsnedsättning ska genomföra praktik inom kommunala verksamheter	42	44
Genomför kompetenshöjande insatser för att öka kunskapen om hur möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor kan förbättras	39	37
Samverkar på strategisk nivå med relevanta aktörer för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet på lika villkor	83	87
Digitala ansökningsformulär vid rekryteringsprocesser är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning	37	45
Säkerställer tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning vid anställningsintervjuer	32	40
Genomför åtgärder för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning på arbetsplatser i ordinarie kommunala verksamheter	81	88
Samråder aktivt med funktionshindersorganisationer i frågor som rör arbetsmarknaden	41	49

Arbetsmarknad – resultatindikatorer

Inom arbetsmarknadsområdet finns en indikator på resultatnivån. Denna indikator visar om någon person med funktionsnedsättning som har genomfört praktik hos kommunen under de tre senaste åren, har blivit erbjuden anställning.

Ungefär fyra av tio kommuner svarar att det i flera fall under de senaste tre åren har hänt att kommunen har erbjudit personer med funktionsnedsättning en tjänst efter att personerna har genomfört praktik i kommunala verksamheter. I ytterligare fyra av tio kommuner har det hänt i enstaka fall.

Tabell 5. Andel (%) kommuner som har erbjudit personer med funktionsnedsättning anställning efter praktik, 2015 och 2016.

Indikator	2015	2016
Har under de senaste tre åren erbjudit personer med funktionsnedsättning anställning efter att de har genomfört praktik i kommunala verksamheter	74	75

Fysisk tillgänglighet

Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för delaktighet. Kommunerna har ett stort ansvar i att öka den fysiska tillgängligheten i den egna verksamheten. De ska också säkerställa tillgängligheten vid plan- och byggprocessen vid byggnation.

Kommunernas arbete med att förbättra den fysiska tillgängligheten har inte förändrats nämnvärt jämfört med 2015. Genomsnittet för de medverkande kommunerna är 31 poäng av 66 möjliga, vilket är en poäng mer än förra året. Det är dock en relativt stor spridning bland kommunerna. Var fjärde kommun får mer än 40 poäng och var femte mellan 1 och 20 poäng.

Fysisk tillgänglighet – organisation/styrning och styrmedel

Drygt hälften av kommunerna använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, i arbetet för att öka den fysiska tillgängligheten. Vanligast är att det finns med i de politiskt antagna styrdokument.

Nästan hälften av kommunerna har mätbara mål (för att öka den fysiska tillgängligheten) som är förankrade med kommunens politiska ledning och som följs upp.

Allt fler kommuner ställer krav på lokalers tillgänglighet vid upphandling av verksamheter. Av alla kommuner har 45 procent ställt krav vid de flesta

upphandlingar och 12 procent vid enstaka upphandlingar. Var femte kommun uppger dock att de inte har upphandlat någon verksamhet under 2011–2015.

Tabell 6. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom området fysisk tillgänglighet, 2015 och 2016.

Indikator	2015	2016
Använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att öka den fysiska tillgängligheten	55	57
Har mätbara mål för att öka den fysiska tillgängligheten som är förankrade med kommunens politiska ledning och som följs upp	42	45
Har en formaliserad struktur för samverkan mellan förvaltningarna i arbetet med att öka den fysiska tillgängligheten	44	52
Har en handlingsplan, framtagen eller uppdaterad under de senaste sex åren, som redogör för vilka aktiviteter som kommunen ska genomföra för att öka den fysiska tillgängligheten	41	48
Har mätbara mål för att öka tillgängligheten vid kommunala busshållplatser	29	27
Ställer krav på lokalers tillgänglighet vid upphandling av verksamheter	46	57
Genomför regelbundet tillsyn av fysisk tillgänglighet utifrån Plan- och bygglagen (PBL) och kontrollerar att identifierade brister åtgärdats	57	59
Använder möjligheten att yttra sig kring fysisk tillgänglighet vid tillståndsgivande	82	83

Fysisk tillgänglighet – främjande åtgärder, tillgänglig fysisk miljö och verksamheter samt inflytande

Två tredjedelar av kommunerna arbetar med fysisk tillgänglighet i sitt systematiska arbetsmiljöarbete. Var tredje gör det i alla kommunens förvaltningar och lika många gör det bara inom vissa förvaltningar.

Nio av tio kommuner har i någon del av verksamheten rutiner för hur fysisk tillgänglighet ska beaktas i plan- och bygglovsprocesser. De flesta (88 procent) har det för bygglov, 65 procent för detaljplaner, 63 procent för kontrollplaner och 38 procent för översiktsplaner.

Drygt åtta av tio kommuner har genomfört inventeringar av den fysiska tillgängligheten under de senaste fem åren. Vanligast är att inventeringar görs i kommunhuset (64 procent). Det är emellertid inte alla kommuner som har åtgärdat de brister som har identifierats. Beroende på vilken lokal/plats det handlar om har mellan 55 procent och 86 procent av kommunerna åtgärdat bristerna.

Det blir allt mer vanligt att kommuner utfärdar sanktioner eller viten i de fall brister i den fysiska tillgängligheten inte har åtgärdats inom en viss tid. Av de kommuner som genomför tillsyn har 59 procent utfärdat sanktioner eller viten. Motsvarande andel var 54 procent 2015 och 39 procent 2014.

Tabell 7. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom området fysisk tillgänglighet, 2015 och 2016.

Indikator	2015	2016
Använder möjligheten att utfärda sanktioner/viten om brister i tillgängligheten inte åtgärdats inom en viss tid	38	40
Har rutiner för hur fysisk tillgänglighet ska beaktas i sina plan- och bygglovsprocesser	91	91
Har rutiner för hur fysisk tillgänglighet ska beaktas och redogöras för i plan- och byggprocesser gällande resecentrum ⁵	62	64
Arbetar systematiskt för att öka kompetensen kring fysisk tillgänglighet för olika yrkesgrupper inom kommunen	48	47
Säkerställer att sakkunnig kompetens kring fysisk tillgänglighet finns vid nybyggnationer/bygglovsprocesser	87	87
Åtgärdar systematiskt brister i den fysiska tillgängligheten på allmänna platser, i publika lokaler, i egna verksamheter och i det kommunala bostadsbeståndet utifrån inventeringar	71	74

⁵ I basen ingår endast kommuner som har resecentrum i kommunen.

Indikator	2015	2016
Åtgärdar systematiskt brister i tillgängligheten på busshållplatser, inklusive vägen till och från hållplats, vid det kommunala vägnätet utifrån inventeringar	47	48
Säkerställer framkomlighet för alla, inklusive personer med funktionsnedsättning vid snöröjning	63	72
Arbetar systematiskt med fysisk tillgänglighet i sitt arbetsmiljöarbete	64	67
Samråder aktivt med funktionshindersorganisationer i frågor om fysisk tillgänglighet	84	85
Har rutiner för inom vilken tid inkomna synpunkter från invånare om den fysiska tillgängligheten ska utredas och vid behov åtgärdas	45	40

Fysisk tillgänglighet – resultatindikatorer

Åtta av tio kommuner har genomfört inventeringar av den fysiska tillgängligheten under de senaste fem åren. Bland de kommuner som har gjort inventeringar har 31–74 procent av kommunerna gjort inventeringar på de flesta lokaler/ställen som kommunen ansvarar för.

Nio av tio kommuner har tillgång till hörselteknisk utrustning i de lokaler där kommunfullmäktige sammanträder. I kommunhuset använder 58 procent av kommunerna parfymfria rengöringsmedel och 83 procent har ramp eller hiss för att komplettera trappor och nivåskillnader. Var fjärde busshållplats är tillgänglig utifrån Trafikverkets rekommendationer för tillgängliga busshållplatser.

Tabell 8. Andel (%) svarande kommuner som genomför tillgänglighetsinventeringar, har tillgängliga kommunhus samt andel tillgängliga busshållplatser, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Andel kommuner som har genomfört inventeringar av den fysiska tillgängligheten på egna verksamheter, kommunala bostäder, privata bostäder och allmänna platser	80	83
Andel kommuner som har tillgång till hörselteknisk utrustning i de lokaler där kommunfullmäktige sammanträder	86	89
Andel kommuner vars samtliga rengöringsmedel som används i kommunhuset är parfymfria	53	58
Andel kommuner vars samtliga trappor och nivåskillnader är kompletterade med ramp eller hiss i kommunhuset	84	83
Andel kommuner vars samtliga trappor och nivåskillnader är markerade med kontrastmarkeringar i kommunhuset	71	72
Andel av kommunernas busshållplatser som är tillgängliga utifrån Trafikverkets rekommendationer för tillgängliga busshållplatser	23	23

Idrott

Alla har rätt att delta i idrottslivet, som utövare och besökare. Genom att bland annat öka anläggningars tillgänglighet, utbilda idrottsledare och informera om tillgängligheten i idrottsverksamheter ökar möjligheten till delaktighet för alla, särskilt för personer med funktionsnedsättning.

Sveriges kommuner har fortfarande arbete kvar för att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott för personer med funktionsnedsättning. Genomsnittet för de medverkande kommunerna är 14 poäng av totalt 39, vilket är en poäng mer än 2015. Drygt var tredje kommun kommer inte över 10 poäng. Var femte kommun har över 20 poäng.

Idrott – organisation/styrning och styrmedel

Två av tre kommuner använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott. Det är en ökning med 10 procentenheter jämfört med 2015.

Var femte kommun har mätbara mål som är förankrade i kommunens politiska ledning och som följs upp. Dessa mål ska syfta till att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott för personer med funktionsnedsättning.

Det är inte så vanligt att kommunerna ställer krav på tillgänglighet och delaktighet vid bidragsgivning till idrottsföreningar. Ungefär två av tre kommuner ställer inte några krav på tillgänglighet och delaktighet vid bidragsgivning till idrottsföreningar. Ungefär var tionde kommun gör det i samtliga ordinarie bidrag medan var femte gör det vid enstaka ordinarie bidrag.

Tabell 9. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom idrottsområdet, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott för personer med funktionsnedsättning	55	65
Har mätbara mål för att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott som är förankrade med kommunens politiska ledning och som följs upp	18	21
Kommunens styrdokument inom idrottsområdet inkluderar strategier för ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	35	42
Samverkan sker regelbundet inom kommunen för att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott	65	62
Ställer krav på tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning i den ordinarie bidragsgivningen till idrottsföreningar	29	33
Delar ut medel till idrottsföreningar utöver den ordinarie bidragsgivningen för att öka tillgängligheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning	49	54

Idrott – främjande åtgärder, tillgänglig fysisk miljö och verksamheter samt inflytande

Många kommuner (88 procent) samverkar med idrottsföreningar för att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott för personer med funktionsnedsättning. Det är 26 procent som har regelbunden samverkan medan 62 procent samverkar vid enstaka tillfällen.

När kommunerna inventerar den fysiska tillgängligheten i kommunens idrottsanläggningar är det vanligast att det sker i badanläggningar. Två av tre kommuner har gjort det i badanläggningar och nästan lika många i sporthallar. Det är inte självklart att de brister som identifieras åtgärdas. Beroende på anläggningstyp har 43–75 procent av de kommuner som har inventerat även åtgärdat bristerna.

Drygt hälften av kommunerna har någon form av information om möjligheterna till idrottsaktiviteter för personer med funktionsnedsättning, på sina webbplatser. Det är en ökning med 6 procentenheter jämfört med 2015.

Tabell 10. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom idrottsområdet, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Genomför regelbundet utbildning för aktörer inom idrottsområdet för att öka kompetensen kring tillgänglighet och delaktighet	23	32
Informerar om möjligheterna till idrottsaktiviteter för personer med funktionsnedsättning på kommunens webbplats	51	57
Samverkar regelbundet med idrottsföreningar för att öka tillgängligheten och delaktigheten till idrott	86	88
Åtgärdar systematiskt brister i den fysiska tillgängligheten i kommunens idrottsanläggningar utifrån inventeringar	59	58
Samråder aktivt med funktionshindersorganisationer i frågor om idrott	76	79
Följer upp om invånare med funktionsnedsättning upplever att de får sina behov av idrottsaktiviteter tillgodosedda	25	21

Idrott – resultatindikatorer

Inom idrottsområdet finns endast en indikator som redovisar resultatnivå. Denna indikator visar om idrottsanläggningarna är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning (enligt kommunerna). Kommunerna har god fysisk tillgänglighet i sina större sportanläggningar, men sämre tillgänglighet i mindre anläggningar, såsom till exempel i rackethallar. Även friluftsanläggningar har sämre fysisk tillgänglighet.

Tabell 11. Andel (%) kommuner som anger att följande idrottsanläggningar till fullo eller i stor utsträckning är fysiskt tillgängliga, 2015 och 2016 ⁶

Idrottsanläggning	2015	2016
Sporthallar	78	73
Fotbollsanläggningar	74	67
Ishallar	65	63
Badanläggningar (ute och inne)	69	67
Rackethallar	38	36
Friidrottsanläggningar	68	62
Friluftsanläggningar	33	35

Kultur

Alla har rätt att delta i kulturlivet, som utövare och användare. Genom att bland annat öka lokalers tillgänglighet, utbilda kulturledare och informera om tillgängligheten i kulturverksamheter ökar möjligheterna till delaktighet.

Det har inte skett några stora förändringar i kommunernas arbete med delaktighet och tillgänglighet inom kulturområdet 2016 jämfört med 2015. Genomsnittet för de medverkande kommunerna är 14 poäng av totalt 39. Det är en ökning med 1 poäng jämfört med 2015.

⁶ I basen ingår kommuner som har sådan anläggning i sin kommun.

Många av Sveriges kommuner har således fortfarande arbete kvar för att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur för personer med funktionsnedsättning. I uppföljningen har var tredje kommun fått färre än 10 poäng.

Kultur – organisation/styrning och styrmedel

Två av tre kommuner använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur. Vanligast är att den används i de politiskt antagna styrdokumenterna.

Tre av tio kommuner har mätbara mål som är förankrade i kommunens politiska ledning och som följs upp. Dessa mål ska öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur för personer med funktionsnedsättning,

12 procent av kommunerna ställer krav på tillgänglighet och delaktighet vid bidragsgivning till kulturföreningar (inklusive studieförbund) vid samtliga ordinarie bidrag och ytterligare 24 procent gör det vid enstaka ordinarie bidrag. Sex av tio kommuner ställer alltså inte några krav alls på tillgänglighet och delaktighet vid sådan bidragsgivning.

Tabell 12. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom kulturområdet, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur för personer med funktionsnedsättning	68	67
Har mätbara mål för att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur som är förankrade med kommunens politiska ledning och som följs upp	24	29
Kommunens styrdokument inom kulturområdet inkluderar strategier för ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	55	53
Kommunen ställer krav på tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning i den ordinarie bidragsgivningen till kulturföreningar, inklusive studieförbund	34	35
Kommunen delar ut medel till kulturföreningar, inklusive studieförbund, utöver den ordinarie bidragsgivningen för att öka tillgängligheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning	30	35

Kultur – främjande åtgärder, tillgänglig fysisk miljö och verksamheter samt inflytande

Det är vanligt att kommunerna samverkar med kulturföreningar (inklusive studieförbund) för att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur för personer med funktionsnedsättning. Fyra av fem kommuner samverkar på detta sätt. Det är emellertid vanligast att samverkan sker vid enstaka tillfällen.

Inom kommunerna sker samverkan för att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur främst med ansvariga för teknik och fastigheter inom kommunen.

Var femte kommun har under de senaste fyra åren genomfört någon utbildning inom kommunen, i syfte att öka kompetensen kring tillgänglighet och delaktighet till kultur för personer med funktionsnedsättning. Vanligast är det att sådana utbildningar görs för bibliotekarier (23 procent) medan några få kommuner (7 procent) gör det för ledare inom kulturföreningar eller med politiker.

Tabell 13. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom kulturområdet, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Samverkan sker regelbundet inom kommunen för att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur	63	61
Genomför regelbundet utbildning för aktörer inom kulturområdet för att öka kompetensen kring tillgänglighet och delaktighet	16	21
Informerar om möjligheterna till kulturaktiviteter för personer med funktionsnedsättning på kommunens webbplats	57	59
Samverkar regelbundet med kulturföreningar, inklusive studieförbund, för att öka tillgängligheten och delaktigheten till kultur	77	79
Åtgärdar systematiskt brister i den fysiska tillgängligheten i kommunens kulturanläggningar utifrån inventeringar	60	65
Samråder aktivt med funktionshindersorganisationer i frågor om kultur	76	74
Följer upp om invånare med funktionsnedsättning upplever att de får sina behov av kulturaktiviteter tillgodosedda	29	30

Kultur – resultatindikatorer

Bäst fysisk tillgänglighet i kommunernas kulturlokaler finns i kommunernas bibliotek. Nästan alla kommuner med egna bibliotek svarar att biblioteken är fysiskt tillgängliga till fullo eller i stor utsträckning. Konserthus och museum är de kulturlokaler där den fysiska tillgängligheten är minst bra.

Tabell 14. Andel (%) kommuner som anger att kommunens kulturlokaler till fullo eller i stor utsträckning är fysiskt tillgängliga, 2015 och 2016 ⁷

Kulturlokal	2015	2016
Bibliotek	95	96
Museum	51	55
Teatrar	65	67
Musik- och kulturskolans lokaler	55	62
Kulturhus	70	66
Konserthus	50	50
Fritidsgårdar, inklusive ungdomens hus	60	61

Utbildning

Utbildning skapar förutsättningar för människors liv och framtid. När utbildningen fungerar bra förbättras förutsättningarna för delaktighet på arbetsmarknaden och i övriga livet.

Inom utbildningsområdet har det inte skett någon förändring sedan 2015. År 2016 var genomsnittet för de medverkande kommunerna 24 poäng av totalt 48. Det är samma poängnivå som året innan. Spridningen mellan kommunerna är relativt stor. 28 procent av kommunerna fick mer än 30 poäng och 34 procent 1–20 poäng.

Utbildning – organisation/styrning och styrmedel

Sex av tio kommuner använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten i kommunens grundskolor. Vanligast är att det finns med i de politiskt antagna styrdokumenterna.

Var tredje kommun har mätbara mål som är förankrade i kommunens politiska ledning och som följs upp. Målen syftar till att öka tillgängligheten och delaktigheten

⁷ I basen ingår kommuner som har sådan lokal/anläggning i sin kommun.

i kommunens grundskolor. Det är en betydande ökning jämfört med 2015 (7 procentenheter fler).

Drygt hälften av kommunerna har styrdokument som innehåller strategier för ökad tillgänglighet och delaktighet för elever med funktionsnedsättning i grundskolan.

Tabell 15. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom utbildningsområdet, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att öka tillgängligheten och delaktigheten i kommunens grundskolor	60	58
Har mätbara mål för att öka tillgängligheten och delaktigheten för elever med funktionsnedsättning i kommunens grundskolor som är förankrade med kommunens politiska ledning och som följs upp	24	31
Styrdokumenterna inom skolområdet innehåller strategier för ökad tillgänglighet och delaktighet för elever med funktionsnedsättning i grundskolan	58	58
Avsätter medel för att förbättra den fysiska tillgängligheten på kommunens grundskolor	54	59
Ställer krav på tillgänglighet och användbarhet vid upphandlingar som berör kommunens grundskolor	63	65

Utbildning – främjande åtgärder, tillgänglig fysisk miljö och verksamheter samt inflytande

Nästan alla kommuner har etablerade former för samverkan för att säkerställa alla elevers, inklusive elever med funktionsnedsättning, rätt till utbildning. Oftast sker sådan samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), socialtjänsten eller barn- och ungdomshabiliteringen.

Knappt tre av fyra kommuner arbetar för att grundskolan ska inkludera ett funktionshindersperspektiv i sitt systematiska kvalitetsarbete. Det är dock en minskning med 8 procentenheter jämfört med 2015.

Ett fåtal kommuner har under de senaste fyra åren genomfört utbildningar för politiker och tjänstemän inom kommunen, för att öka kompetensen kring

tillgänglighet och delaktighet inom skolområdet. Det är vanligare att sådana utbildningar förekommer bland rektorer och lärare.

Tabell 16. Andel (%) kommuner som på följande sätt arbetar med tillgänglighet och delaktighet inom utbildningsområdet, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Arbetar för att kommunens grundskolor uttalat inkluderar ett funktionshindersperspektiv i sitt systematiska kvalitetsarbete	80	72
Arbetar systematiskt för att öka kompetensen kring tillgänglighet och delaktighet hos berörda yrkesgrupper inom utbildningsområdet	38	47
Har etablerade former för samverkan med relevanta aktörer för att säkerställa alla elevers, inklusive elever med funktionsnedsättnings, rätt till utbildning	98	97
Har tagit beslut om att elever med funktionsnedsättning i behov av skolskjuts beviljas detta även till andra än endast den närmaste grundskolan ⁸	53	47
Åtgärdar systematiskt brister i den fysiska tillgängligheten i kommunens grundskolor utifrån inventeringar	44	46
Tillhandahåller samlad information om de särskilda resurser/stöd som elever har rätt till i kommunens grundskola som allmänheten kan ta del av	62	66
Samråder aktivt med funktionshindersorganisationer i skolfrågor	54	57
Inkluderar frågor om fysisk tillgänglighet i kommunens grundskolor i kvalitetsundersökningar riktade till elever och vårdnadshavare	24	16

Utbildning – resultatindikatorer

Varannan kommunal grund- eller grundsärskoleenhet inkluderar ett funktionshindersperspektiv i sitt systematiska kvalitetsarbete.

⁸ I basen ingår endast kommuner som anordnar skolskjuts i egen regi.

Ungefär hälften av de kommunala grund- och grundsärskolornas digitala lär- och dialogplattformar är tillgängliga för alla användare, inklusive elever, lärare och vårdnadshavare med funktionsnedsättning. Kommuner som ställer tillgänglighetskrav i upphandlingar har endast något större andel tillgängliga lär- och dialogplattformar, jämfört med kommuner som inte ställer sådana krav.

Tabell 17. Andel (%) grundskolor vars systematiska kvalitetsarbete inkluderar ett funktionshindersperspektiv, är fysiskt tillgängliga enliga kommunen samt andel kommuner vars digitala lär- och dialogplattformar är tillgängliga för alla, 2015 och 2016

Indikator	2015	2016
Andel grundskoleenheter i kommunen vars systematiska kvalitetsarbete uttalat inkluderar ett funktionshindersperspektiv	56	48
Andel fysiskt tillgängliga kommunala grund- och grundsärskoleenheter, enligt kommunens uppskattning	88	88
Andel digitala lär- och dialogplattformar som kommunens grundskolor och grundsärskolor använder som är tillgängliga för alla användare, inklusive elever, lärare och vårdnadshavare med funktionsnedsättning	47	46

Transport

Tillgänglighet och användbarhet i kollektivtrafik och färdtjänst är en förutsättning för delaktighet i samhället i övrigt. Det handlar exempelvis om att kunna ta sig till arbete, skola eller fritidsaktiviteter.

Enkäten om transport har - till skillnad från övriga enkäter - inte skickats till landets kommuner, utan till 21 kollektivtrafikmyndigheter. I uppföljningen 2016 valde 16 kollektivtrafikmyndigheter att besvara enkäten. Det låga antalet svarande gör att de övergripande slutsatserna blir statistiskt osäkra. Därför är redovisningen i detta avsnitt inte lika detaljerad som redovisningen i övriga fem områden.

I uppföljningen 2016 var genomsnittet för de medverkande kollektivtrafikmyndigheterna 28 poäng av 48 möjliga. De flesta kollektivtrafikmyndigheterna har mellan 23 och 38 poäng.

Transport – organisation/styrning och styrmedel

Tre fjärdedelar av kollektivtrafikmyndigheterna använder FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i arbetet med att öka tillgängligheten och användbarheten för personer med funktionsnedsättning i transportsystemet.

Nio av tio kollektivtrafikmyndigheter har mätbara mål för att öka den fysiska tillgängligheten och användbarheten i transportsystemet. Samtliga kollektivtrafikmyndigheter uppger att dessa mål är förankrade i den politiska ledningen. Nästan alla följer upp arbetet mot målen.

Nästan alla kollektivtrafikmyndigheter ställer krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning vid upphandlingar av ersättningstrafik och biljettsystem. Om kraven inte har uppfyllts har kollektivtrafikmyndigheter i första hand fört en dialog med ansvarig leverantör till dess problemet har åtgärdats. Var fjärde kollektivtrafikmyndighet har utdelat sanktioner eller vite. I fyra av tio kollektivtrafikmyndigheter har detta inte varit aktuellt eftersom det inte har uppstått någon situation där kraven inte har uppfyllts 2015.

Transport – främjande åtgärder, tillgänglig fysisk miljö och verksamheter samt inflytande

Drygt sex av tio kollektivtrafikmyndigheter har under de tre senaste åren genomfört utbildningar för chaufförer inom kollektivtrafiken för att öka kompetensen om bemötande, tillgänglighet och användbarhet i transportsystemet. En ännu större andel har under de tre senaste åren genomfört sådana utbildningar för chaufförer inom färdtjänsten.

I många kollektivtrafikmyndigheter sker en regelbunden samverkan med andra aktörer för att öka tillgängligheten och användbarheten i transportsystemet. Ungefär åtta av tio kollektivtrafikmyndigheter samverkar regelbundet med kommuner och lika många samverkar regelbundet med Trafikverket. Sju av tio kollektivtrafikmyndigheter samverkar med andra kollektivtrafikmyndigheter medan andelen som samverkar regelbundet med branschorganisationer är lägre.

Samtliga kollektivtrafikmyndigheter har inventerat tillgängligheten i transportsystemet i någon form under 2015. Nästan alla har gjort det för fordon, medan tre av fyra har gjort det för hållplatser och bytespunkter. Alla har dock inte åtgärdat de brister som uppdagats vid dessa inventeringar.

Var tredje kollektivtrafikmyndighet fattar oftast beslut som berör tillgänglighet och användbarhet i samråd med funktionshindersorganisationer och var fjärde gör det

ibland. Knappt hälften har möten med funktionshindersonsorganisationer för att informera om arbetet.

Transport – resultatindikatorer

Kollektivtrafikmyndigheterna anger att nästan var tionde färdtjänstresa var försenad 2015. Vid mindre än en procent av färdtjänstresorna kom inte färdtjänsten alls.

Drygt varannan chaufför inom kollektivtrafiken har genomgått utbildning i tillgänglighet, användbarhet och bemötande under de senaste tre åren. Bland chaufförer inom färdtjänsten är det fler, nio av tio, som har genomgått en sådan utbildning.

Det råder fortfarande brister i tillgängligheten i informations- och biljettsystemen. Var tredje kollektivtrafikmyndighet uppger att digitala lösningar för information och biljetter är helt tillgängliga och användbara för alla. Sex av tio uppger att de bara delvis är tillgängliga och användbara.

Tabellbilaga

Tabell 18. Andel (%) av maxpoängen per kommungrupp 2016. Genomsnitt för samtliga svarande kommuner

Kommungrupp	Arbetsmarknad	Fysisk tillgänglighet	Idrott	Kultur	Utbildning
Hela riket	35	47	36	36	50
Storstäder	60	71	82	76	62
Förortskommuner till orstäder	35	45	38	38	48
Större städer	55	63	54	47	57
Förortskommuner till större städer	29	42	34	24	47
Pendlingskommuner	24	44	31	35	53
Turism- och besöksnäringkommuner	35	42	23	29	42
Varuproducerande kommuner	33	43	33	34	54
Glesbygdskommuner	20	38	20	24	44
Kommuner i tätbefolkad region	32	51	33	30	44
Kommuner i glesbefolkad region	46	45	46	46	56

Tabell 19. Antal och andel (%) av samtliga kommuner och kollektivtrafikmyndigheter som besvarade områdesenkäterna 2016⁹

Enkät	Antal kommuner/ kollektivtrafik- myndigheter	Andel (%) av samtliga kommuner/ kollektivtrafik- myndigheter
Arbetsmarknad	201	69
Fysisk tillgänglighet	200	69
Idrott	233	80
Kultur	231	80
Utbildning	203	70
Transport	16	76

⁹ Enkäterna om arbetsmarknad, fysisk tillgänglighet, idrott, kultur och utbildning besvarades av kommuner. Enkäten om transport besvarades av kollektivtrafikmyndigheter.